

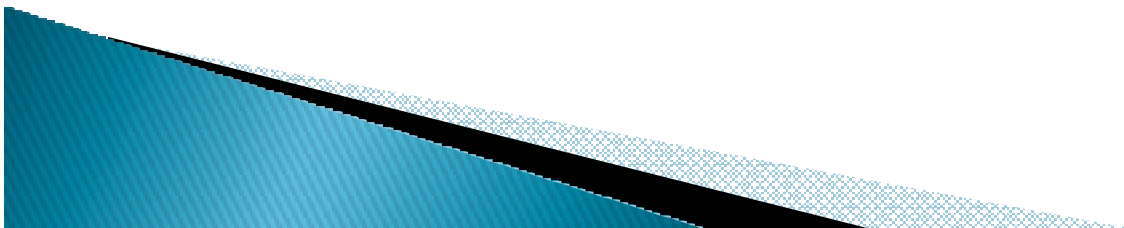

EKONOMIJA EU

prof. dr Miodrag Paspalj

SAVET EVROPE

- ▶ *Savet Evrope* predstavlja političku i ideološku osnovu za integraciju zapadnoevropskih država posle Drugog svetskog rata. Kao međunarodna vladina regionalna organizacija osnovan je ugovorom koji je potpisan 5. maja 1949. godine u Londonu između **Velike Britanije, Francuske, Irske, Švedske, Danske, Norveške, Italije, Belgije, Holandije i Luksemburga.**

SAVET EVROPE

COUNCIL
OF EUROPE

CONSEIL
DE L'EUROPE

SAVET EVROPE

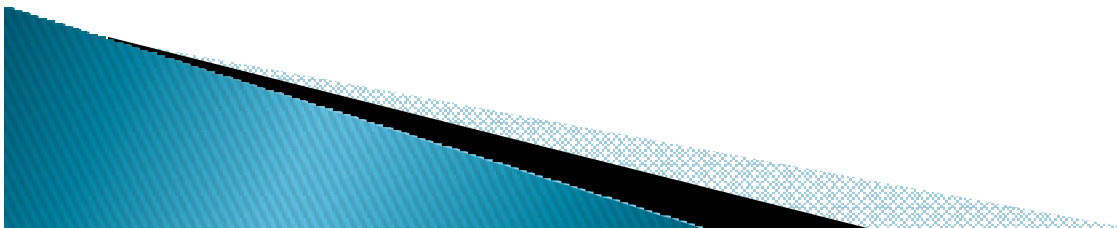
- ▶ Konkretizujući ciljeve Savet Evrope ističe svoju otvorenost za prijem svake države koja razvija višestranačku demokratiju, stara se o vladavini prava i ostvaruje adekvatnu zaštitu ljudskih i manjinskih prava i sloboda. **Iz delokruga aktivnosti Saveta Evrope izuzeta su pitanja vezana za nacionalnu odbranu, jer je većina država osnivača Saveta Evrope mesec dana ranije formirala Severnoatlanski odbrambeni savez.**

SAVET EVROPE

- ▶ Savet Evrope kao otvorena međunarodna organizacija danas broji 47 država članica. One su *kao uslov za članstvo u Savetu Evrope ratifikovale Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama čoveka, ali su morale da zadovolje i minimalne standarde u pogledu demokratije i zaštite ljudskih i manjinskih prava.*
- ▶ Srbija je status članice Saveta Evrope dobila 2003. godine.

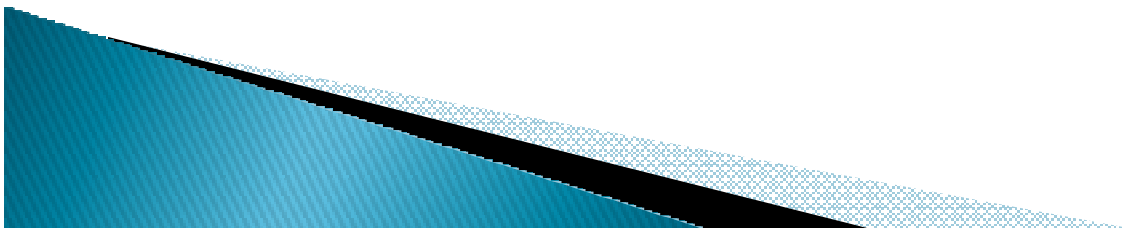
SAVET EVROPE

- ▶ Kao sedište Saveta Evrope određen je Strazbur, grad na francusko-nemačkoj granici. Ovim gestom se na simboličan način trebalo da naglasi akt pomirenja između Nemačke i Francuske, zemalja i naroda koja su u protekla dva veka vodila četiri krvava rata.

SAVET EVROPE

- ▶ Savet Evrope je bio i tvorac prvih zvaničnih obeležja ujedinjene Evrope, zastave, himne i Dana Evrope. Zastava ujedinjene Evrope sadrži dvanaest kružno raspoređenih žutih zvezdica na tamnoplavoj podlozi. Idejno rešenje jedinstvene evropske zastave preuzela je i Evropska unija. Dan osnivanja Saveta Evrope 5. maj postao je od 1964. godine Dan Evrope, a Oda radosti iz Devete Betovenove simfonije Evropska himna.

SAVET EVROPE

Organi Saveta Evrope

- ▶ Glavni organi Saveta Evrope su:
  - ❖ Parlamentarna skupština,
  - ❖ Komitet ministara,
  - ❖ Kongres lokalnih i regionalnih organa vlasti,
  - ❖ Evropski sud za ljudska prava i
  - ❖ Sekretarijat.

Organi Saveta Evrope

- ▶ Medijski najprisutnija u javnosti i uz to najbrojnija Parlamentarna skupština Saveta Evrope nije organ odlučivanja.
- ▶ Na dnevnom redu parlamentarne skupštine se mogu naći sva pitanja izuzev onih vezanih za odbranu, a rezultat rada su preporuke koje se upućuju Komitetu ministara.
- ▶ Ocena da je Savet Evrope preduslov za ispunjavanje političko-pravnih kriterijuma za ulazak država u Evropsku uniju može se prihvatiti kao aksiom.

Organi Saveta Evrope

- ▶ Primljene članice Evropske unije, bivše socijalističke države, najpre su postale članice Saveta Evrope pa potom Evropske unije.
- ▶ Sve države Zapadnog Balkana koje su u nekoj od faza priključenja Evropskoj uniji (**Albanija, BJR Makedonija, BiH, Srbija i Crna Gora**) takođe su postale članice Saveta Evrope.

Organi Saveta Evrope

- ▶ Svaka država članica Saveta Evrope bira ili imenuje određen broj poslanika u Parlamentarnu skupštinu.
- ▶ Članovi Parlamentarne skupštine nisu u obavezi da zastupaju interese zemlje iz koje dolaze.
- ▶ U okviru Parlamentarne skupštine deluju partije socijalističke orijentacije, demokratske opcije, narodnjaci, liberali i reformisti, te ujedinjena levica.

Organi Saveta Evrope

- ▶ Članovi parlamentarne skupštine, u principu, *zastupaju i brane ciljeve i programe političkih opcija kojim pripadaju.*
- ▶ Skupština nema ni zakonodavna ni izvršna ovlašćenja te *donosi preporuke i rezolucije kao sugestije* pored Komiteta ministara i državama članicama, gde na indirektan način ostvaruje politički uticaj na države članice.

Organi Saveta Evrope

- ▶ Komitet ministara je organ Saveta Evrope sa najširim ovlašćenjima i nosilac je prava odlučivanja. Sastavljen je od ministara inostranih poslova država članica. Odluke donosi na predlog Parlamentarne skupštine, Kongresa ili po sopstvenoj inicijativi.
- ▶ Komitet ministara sastaje se na ministarskom nivou

Organi Saveta Evrope

- ▶ Komitet ministara nadležan je za kontrolu i nadzor ispunjavanja međunarodno preuzetih dužnosti.
- ▶ *Komitet ministara predstavlja i zastupa Savet Evrope u spoljnim odnosima.*

Organi Saveta Evrope

- ▶ Izvršni organ Saveta Evrope je **Sekretarijat**. Na čelu Sekretarijata se nalazi *Generalni sekretar koji je odgovoran za organizaciju i rad stručnih službi, sprovođenje budžeta i programa rada Saveta*.
- ▶ Ulogu konsultativnog organa u Savetu Evrope obavlja od 1994. godine **Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope**.

Organi Saveta Evrope

- ▶ Kongres je podeljen na **Veće regiona** i **Veće lokalne samouprave**, a spektar pitanja koja su predmet konsultativnog dejstva je veoma širok i proteže se na:

razvoj demokratije, obrazovanje, kulturu, komunikacije, razvoj, prostorno i urbanističko planiranje, zaštitu životne sredine, zdravstvo, zapošljavanje i drugo.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava

- ▶ Organ Saveta Evrope koji vrši pravosudne ingerencije je Evropski sud za ljudska prava. Savet ga je usvojio posebnom konvencijom koja nosi naziv Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja je doneta 1950. godine, a stupila na snagu tri godine kasnije.
- ▶ Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama je u proteklih gotovo 60 godina dopunjena donošenjem 13 dodatnih protokola.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava

3. novembra 1953, na snagu je stupila Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, revolucionarni pravni dokument

The image cannot be displayed. Your computer may not have enough memory to open the image, or the image may have been corrupted. Restart your computer, and then open the file again. If the red x still appears, you may have to delete the image and then insert it again.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava

- ▶ Predmet zaštite ljudskih prava i sloboda su: *pravo na život, zabrana mučenja i nečovečnog postupanja, zabrana svih vrsta ropstva i prinudnog rada, pravo na slobodu i sigurnost, pravo na pravično suđenje, pravo na kažnjavanje samo na osnovu zakona, pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, pravo na zaključenje braka, pravo na delotvorni pravni lek i podnošenje žalbi u krivičnim stvarima, pravo na obrazovanje, pravo na slobodne izbore, pravo na naknadu za pogrešnu osudu, pravo na ne bis in idem, pravo na jednakost bračnih drugova, sloboda misli, savesti i veroispovesti, sloboda izražavanja, sloboda okupljanja i udruživanja, zabrana diskriminacije, zabrana proterivanja sopstvenih državljana, zabrana kolektivnog proterivanja stranaca, apsolutna zabrana izricanja i izvršenja smrtne kazne, zaštita u postupku proterivanja stranaca i opšta zabrana diskriminacije.*

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava

- ▶ **Konvencijom je** prvi put u istoriji međunarodnog javnog prava **omogućeno pojedincu da traži zaštitu svojih prava pred međunarodnim sudskim institucijama.**
- ▶ Punopravno članstvo u Savetu Evrope države stiču prijemom i usvajanjem Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Evropski sud za ljudska prava

- ▶ Konvencija o ljudskim pravima je odredila delatnost, postupak odlučivanja, ali i organizaciju **Evropskog suda za ljudska prava**. *Sud broji onoliko sudija koliko Savet Evrope ima država članica*. Sudije na period od šest godina bira Parlamentarna skupština.
- ▶ Svake tri godine bira se polovina sudija i na taj način obezbeđuje kontinuitet sudijskog odlučivanja.

Evropski sud za ljudska prava

 The image cannot be displayed. Your computer may not have enough memory to open the image, or the image may have been corrupted. Restart your computer, and then open the file again. If the red x still appears, you may have to delete the image and then insert it again.

Evropski sud za ljudska prava

- ▶ Sud sudi u većima sastavljenim od sedam sudija, a kada odlučuje o važnim pitanjima, kao i o tumačenju Konvencije ili protokola odlučuje u Velikom veću koje broji 17 sudija.
- ▶ Do donošenja odluke o prihvatljivosti predstavke sud odlučuje na jeziku države podnosioca ili na jednom od dva službena jezika.
- ▶ **Englesk i Francuski jezik**, su službeni jezici Suda.

Evropski sud za ljudska prava

- ▶ Sudsko veće odluku donosi prostom većinom glasova, a Veliko veće u određenim slučajevima odluke donosi većinom od ukupnog broja glasova. U situacijama kada je broj glasova „za” i „protiv” u veću izjednačen odlučuje glas predsednika veća.
- ▶ Na zahtev Komiteta ministara Saveta Evrope, **Evropski sud za ljudska prava daje mišljenje o pravnim pitanjima tumačenja Konvencije i protokola.** Navedena mišljenja Suda imaju obavezujuće dejstvo.

Evropski sud za ljudska prava

- ▶ Konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama propisana je obaveza država članica Saveta Evrope da izvrše odluke Evropskog suda za ljudska prava. **Komitet ministara je organ koji sprovodi nadzor nad sprovođenjem odluka, predlaže i utvrđuje mere prema državi koja se oglašuje o izvršenju istih.**

Postupak pred Evropskim sudom za ljudska prava

- ▶ Nakon korišćenja svih pravnih sredstava na nacionalnom nivou, nezadovoljna stranka može da traži zaštitu pred Evropskim sudom za ljudska prava. U ulozi stranke pokretača postupka (aplikanta) pred Evropskim sudom za ljudska prava mogu se naći:
  - fizička i pravna lica,
  - nevladine organizacije ili grupe građana, i
  - države članice.

Postupak pred Evropskim sudom za ljudska prava

- ▶ Podnosilac ima pravo na predstavku kada je neko njegovo pravo predviđeno Konvencijom povređeno direktno ili indirektno.
- Direktna povreda prava manifestuje se nastupanjem štete, odnosno nastupanjem okolnosti za nastanak štete podnosiocu predstavke direktno.
- Indirektnu povredu trpe lica koja se nalaze u ličnom odnosu sa aplikantom čije je pravo povređeno, te im iz tog odnosa proističe pravni interes za nastavak procesa. U takvoj ulozi se mogu naći, primera radi, naslednici i ostavilac.

Postupak pred Evropskim sudom za ljudska prava

- ▶ JOŠ JEDNOM:

Da bi predstavka mogla biti podneta Evropskom sudu za ljudska prava neophodno je da je aplikant iscrpio sve pravne mogućnosti zaštite koje nudi nacionalno pravosuđe.

- ▶ Savet Evrope ovi poštuje suverenost nacionalnog pravosuđa izgrađujući istovremeno i mehanizam unifikacije zaštite ljudskih prava i sloboda na nivou evropskog kontinenta.

Postupak pred Evropskim sudom za ljudska prava

- ▶ Rok za pokretanje postupka pred Evropskim sudom za ljudska prava je prekluzivan. Aplikacija koja ne bude podneta u roku od šest meseci od pravosnažnosti konačne odluke, kojom je okončan postupak pred domaćim pravosudnim organima smatra se odbačenom kao neblagovremena.
- ▶ Da li će se Evropski sud za ljudska prava upustiti u postupak zavisi i od činjenice da li je o utvrđenoj povredi već raspravljao ili se vodi postupak pred tim ili nekim drugim međunarodnim pravosudnim organom.

Postupak pred Evropskim sudom za ljudska prava

- ▶ Predstavka se, u načelu, podnosi protiv države članice Saveta Evrope zbog povreda prava koje je u postupku primene prava učinila ona, odnosno njen organ.
- ▶ Konvencija je usvojila mogućnost odbacivanja predstavke od strane Suda i to na samo one koje su podnošene zbog zaštite povređenih ljudskih prava i sloboda, već i zbog razloga političke promocije i marketinga.

ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SARADNJU I RAZVOJ

- ▶ Posle Drugog svetskog rata trebalo je obnoviti ratom razrušene privrede, što su Sjedinjene Američke Države pokušale kroz realizaciju takozvanog **Maršalovog plana**. I upravo *zemlje korisnici Maršalovog plana osnovale su 16. aprila 1948. godine Organizaciju za evropsku ekonomsku saradnju (OEED)* u kojoj su SAD i Kanada kao glavni kreditori dobili svojstvo pridruženih članica.

ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SARADNJU I RAZVOJ

- ▶ Tek krajem 1960. godine na osnovu ugovora došlo je do reorganizacije Evropske ekonomske organizacije za saradnju i u skladu sa njom do promene naziva u *Organizaciju za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD)*.
- ▶ **Cilj OECD-a** je da. ubrza ekonomski razvoj država članica kroz liberalizaciju trgovine i uklanjanje prepreka koje kočé slobodnu razmenu roba i usluga posebno u domenu međunarodnih plaćanja

ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SARADNJU I RAZVOJ

Logo OECD-a

ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SARADNJU I RAZVOJ

- ▶ Članstvo u OECD-u nije teritorijalno omeđeno te su članice ove organizacije 30 država sveta i to: *Nemačka, Austrija, Belgija, Danska, Francuska, Velika Britanija, Grčka, Irska, Island, Italija, Luksemburg, Norveška, Holandija, Portugal, Švedska, Turska, Švajcarska, Kanada, SAD, Španija, Finska, Japan, Australija i Novi Zeland, Južna Koreja, Mađarska, Meksiko, Poljska, Slovačka i Češka.*

ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SARADNJU I RAZVOJ

- ▶ U okviru Organizacije za evropsku ekonomsku saradnju stvorena je Evropska platna unija 1950. godine, koja je kasnije 1959. godine zamenjena Evropskim monetarnim sporazumom.
- ▶ Znatan deo aktivnosti OECD-a usmeren je na koordinaciju ekonomskih planova država članica, a sa ciljem povećanja efikasnosti njihovih nacionalnih ekonomija.

ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SARADNJU I RAZVOJ

- ▶ Glavni organ OECD je **Savet** u koji ulaze predstavnici svih država članica.
- ▶ Operativni organ Saveta je **Izvršni komitet** koji broji sedam članova

ZAPADNOEVROPSKA UNIJA

- ▶ Ugovor o ekonomskoj, socijalnoj i kulturnoj saradnji i kolektivnoj samoodbrani , koji su 17. marta 1948. godine u Briselu potpisale *Velika Britanija, Francuska, Belgija, Holandija i Luksemburg* bio je prvi oblik neke vrste saveza zapadnoevropskih država.
- ▶ To je označavalo stvaranje odbrambenog saveza koji bi garantovao miran razvoj na nestabilnoj političkoj sceni sveta na kojoj su dominirale *Sjedinjene Američke Države* na zapadu i rastući div socijalističke ideologije *SSSR* na istoku.

ZAPADNOEVROPSKA UNIJA

 The image cannot be displayed. Your computer may not have enough memory to open the image, or the image may have been corrupted. Restart your computer, and then open the file again. If the red x still appears, you may have to delete the image and then insert it again.

Zapadno evropska unija
Western European Union
Union de l'Europe Occidentale

ZAPADNOEVROPSKA UNIJA

- ▶ Pored kolektivne samoodbrane, Zapadnoevropska unija, je bila strateška i za ekonomsku saradnju članica.
- ▶ Otuda je i prostekla njihova *ekonomska obnova, porast životnog standarda stanovništva i razvoj zajedničkih kulturnih i opšti porast civilizacijskih tekovina.*

ZAPADNOEVROPSKA UNIJA

- ▶ Kada je godinu dana kasnije osnovan Severnoatlanski savez – NATO, kao međunarodna organizacija, zemlje Zapadnoevropske unije su kolektivno pristupile Severnoatlanskom paktu sačuvavši svoj ugovorni identitet.
- ▶ Svoje aktivnosti Zapadnoevropska unija, iako one nisu ni značajne ni kontinuirane, obavljala je preko svojih organa: **Saveta** i **generalnog sekretarijata** na čelu sa generalnim sekretarom.

ZAPADNOEVROPSKA UNIJA

- ▶ Uniji su pristupili i **Španija, Portugal i Grčka.**
- ▶ Status posmatrača u Zapadnoevropskoj uniji imaju: **Irska, Danska, Švedska, Austrija i Finska.**
- ▶ Među značajnije integracione zahvate Zapadnoevropske unije smatra se njen doprinos uključivanju **Velike Britanije** u Evropsku zajednicu 1973. godine.

ZAPADNOEVROPSKA UNIJA

- ▶ **Ugovor o osnivanju Evropske unije** predvideo je, šireći spoljno političku delatnost Unije, mogućnost uključanja Zapadnoevropske unije u Evropsku uniju.
- ▶ Visoki predstavnik Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost je od 1999. godine istovremeno i generalni sekretar Zapadnoevropske unije čiji organi, uzgred pomenimo, ne funkcionišu, a Zapadnoevropska unija formalno–pravno egzistira

EVROPSKE EKONOMSKE INTEGRACIJE – evropska zajednica za uglji i čelik

- ▶ Podela Nemačke na zone uticaja Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije i Francuske, sa jedne, i SSSR, sa druge strane, ubrzo je dovela do dijametralno različitih stavova o budućnosti Nemačke.
- ▶ **Zapadna Nemačka**, na zahtev Vlade SAD, uz saglasnost Velike Britanije i Francuske, dobila je samostalnost i Ustav integracijom teritorija koje su bile pod okupacionom vlašću te tri savezničke države.

Evropska zajednica za ugalj i čelik

Politički aspekti integracije

1. Zadovoljavanjem težnji nemačkog naroda za sopstvenom državom *SAD su proširile zonu svog uticaja na dojučerašnjeg neprijatelja.*
2. *Sjedinjene Države znatno su smanjile svoje finansijske izdatke*, što je zahtevalo funkcionisanje okupacione zone, a pri tom su radi bezbednosne kontrole zadržale svoje baze na području Nemačke.
3. *Kontrolom Nemačke kroz političku, društvenu, ekonomsku i svaku drugu obnovu*, s obzirom da je Nemačka u protekle tri decenije izazvala dva svetska rata, *Sjedinjene Države su mogle da diktiraju i procese i međunarodne odnose i u Evropi, pa i u svetu.*

Evropska zajednica za ugalj i čelik

Politički aspekti integracije

- ▶ Sve to, naravno, dovelo je do konfrontacije na spoljnopolitičkom i posebno ideološkom planu državnog i društveno-ekonomskog uređenja Nemačke između SAD i SSSR-a.
- ▶ Navedene međunarodne okolnosti diktirale su tempo integracionih saveza evropskih država u vojno-bezbednosnoj, političkoj i ekonomskoj sferi.
- ▶ Jedina međunarodna ekonomska organizacija zapadnoevropskih država tog doba, koja je po svom karakteru bila nadnacionalna, bila je Evropska zajednica za ugalj i čelik.

Ekonomski aspekti integracije

- ▶ Ugovor o osnivanju *Evropske zajednice za ugalji čelik* (u daljem tekstu EZUČ) potpisanje u Parizu 18. aprila 1951. godine između **Francuske, Nemačke, Italije, Belgije, Holandije i Luksemburga** da bi, godinu dana kasnije, ratifikacijom stekao o pravnu validnost.
- ▶ To je, pored političkog, imao i **ekonomski koncept stvaranja zajedničke uprave** i tržišta glavnog industrijskog energenta toga doba – uglja, i osnovne komponente u industriji oružja – čelika.

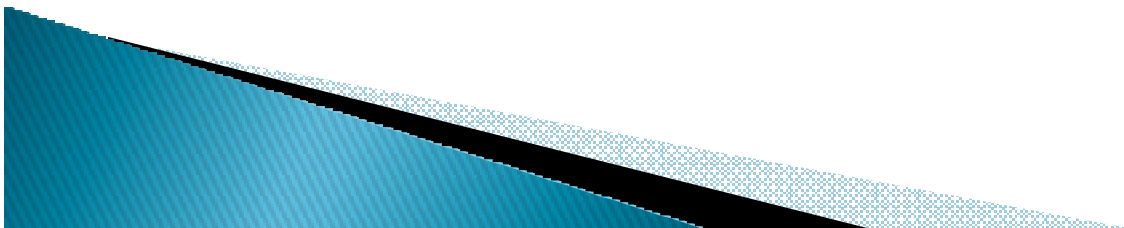
Ekonomski aspekti integracije

- ▶ Idejni kreator evropske ekonomske integracije je francuski diplomata *Žan Mone*, koji je predvideo postepen („korak po korak”) i na bazi solidarnosti zasnovan proces ujedinjenja, a
- ▶ Načela za stvaranje evropske integracije za ugalj i čelik izneo je francuski ministar inostranih poslova *Robert Šuman* u svojoj deklaraciji 9. maja 1950. godine.

Vizionarski korak koji je promenio Evropu

Ispod je slika kada je francuski ministar spoljnih poslova Robert Šuman predložio je stvaranje zajednice za uglj i čelik između **Nemačke i Francuske**.

Vizionarski korak koji je promenio Evropu

The image cannot be displayed. Your computer may not have enough memory to open the image, or the image may have been corrupted. Restart your computer, and then open the file again. If the red x still appears, you may have to delete the image and then insert it again.

Kasnije su im se pridružile **Italija i zemlje BENELUXA.**

Ekonomski aspekti integracije

- ▶ Proizvodnja uglja i čelika predstavlja kapitalnu privrednu delatnost i zahteva velika ulaganja za koji strateški interes ima država, jer predstavlja osnovu ekonomskog razvoja zemlje.
- ▶ Stoga, Šuman i Mone predlažu fuziju nacionalnih tržišta u jedno evropsko tržište uglja i čelika.

odnosno:

Ekonomski aspekti integracije

Slika: Žan Mone i Robert Šuman

Ekonomski aspekti integracije

- ▶ Stvaranje zajedničkog tržišta i nezavisne uprave jednako zastupljenih država članica sprečice stvaranje nacionalnih i drugih monopola, pospešiti zajedništvo, ubrzati stabilan ekonomski rast privreda, pozitivno uticati na životni standard i stvoriti dobru ekonomsku osnovu za razvoj procesa integracije

Nadnacionalni karakter EZUČ

- ▶ Ugovor o stvaranju Evropske zajednice za uglj i čelik zaključen je na period od 50 godina. Kao međunarodno pravni subjekt **EZUČ je 2002. godine, po isteku ugovora, prestao da postoji.**
- ▶ Najvažniji organi Zajednice su: Visoka vlast, Savet ministara, Skupština i Sud.
- ▶ Institucija koja je u funkcionisanju EZUČ imala najveća ovlašćenja i odgovornost je **Visoka vlast**, u čiji sastav su ulazili po jedan visoko stručan predstavnik svake države članice.

Nadnacionalni karakter EZUČ

- ▶ Pored direktnih ingerencija u domenu politike proizvodnje uglja i čelika Visoka vlast je mogla da odlučuje i o statusnim pitanjima (spajanju, deobi) kompanija koje su se bavile proizvodnjom uglja i čelika.
- ▶ Takođe, Visoka vlast je bila ovlašćena da izriče i sankcije onim učesnicima na tržištu koji su narušavali pravila slobodne konkurencije.

Nadnacionalni karakter EZUČ

- ▶ Aktivnosti Evropske zajednice za ugalj i čelik doprinele su većoj proizvodnji i razmeni uglja i čelika u državama članicama, ali i njihovom ukupnom ekonomskom razvoju, *što je pozitivno delovalo na proces daljih integracija Evrope šestorice.* Delovanje EZUČ poklopilo se sa zlatnim dobom industrije uglja i čelika, da bi od 1968. godine, kada je nafta zamenila ugalj kao vodeći energent, značaj Zajednice za ugalj i čelik bio marginalizovan.

EVROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU

- ▶ Naučno–tehnološki progres je **atomsku energiju** izbacio u prvi plan kao emergent budućnosti.
- ▶ Stoga, formirana je *Evropska zajednica za atomsku energiju (EUROATOM)*
- ▶ Organizaciono ustrojstvo institucija Evropske zajednice za atomsku energiju koncipirano je po uzoru na EZUČ

EVROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU

- ▶ Ciljevi Zajednice su bili: *stvaranje uslova za ubrzan rast grana atomske energije u mirnodopske svrhe, unapređivanje istraživanja i razvoja u toj oblasti, uspostavljanje jedinstvenih standard zaštite i sigurnosti, primena prava svojine u pogledu specijalnih fosilnih materijala, omogućavanje redovnog i pravednog snabdevanja rudama i nuklearnim gorivom, stvaranje zajedničkog tržišta specijalizovanog materijala i opreme i razvijanje programa za upotrebu atomske energije u mirnodopske svrhe.*

EVROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU

- ▶ Praktično, Specijalna međunarodna komisija kojom je rukovodio belgijski ministar inostranih poslova Spak je posle niza usaglašavanja i neuspelih razgovora sa Velikom Britanijom o uključivanju u projekat ujedinjenja sačinila izveštaj na osnovu koga je došlo do zaključenja ugovora o osnivanju **Evropske ekonomske zajednice i Evropske zajednice za atomsku energiju.**

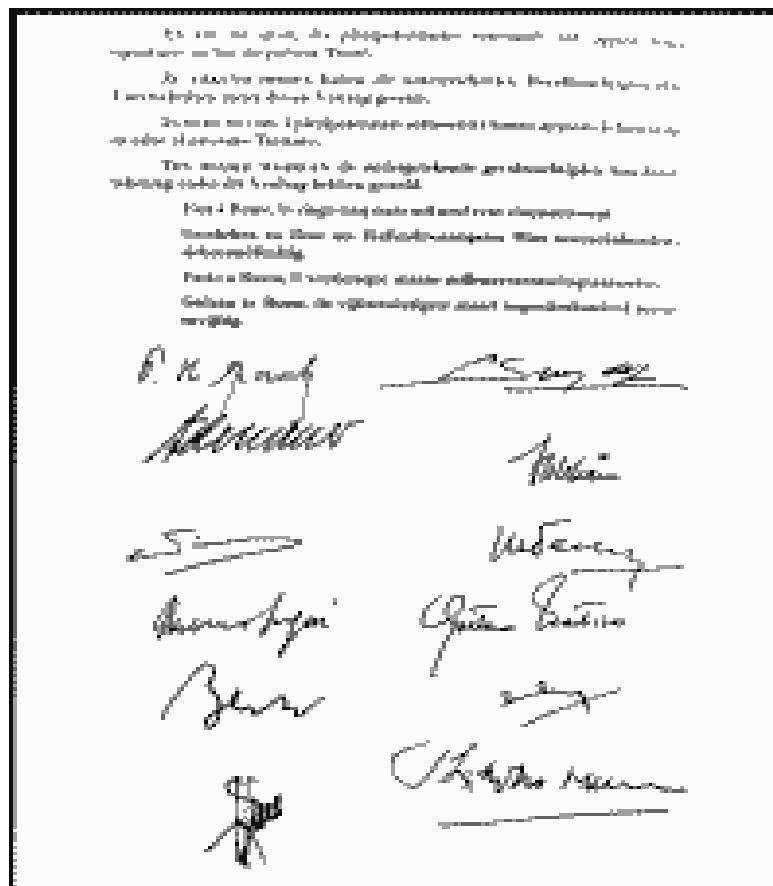
EVROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU

- ▶ Ovakva trgovinska politika, nadalje, imala je za cilj uspostavljanje zajedničkog tržišta i stvaranje uslova za slobodan protok roba, ljudi, usluga i kapitala, te usklađivanje drugih politika na nivou Zajednice.

EVROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU

- ▶ Dana 25. marta 1957. godine u Rimu su potpisani osnivački ugovori o osnivanju Evropske ekonomske zajednice (EEZ) i Evropske zajednice za atomsku energiju (EZAE), koji su stupili na snagu 1. januara 1958. godine.
- ▶ Osnovna ideja osnivanja EEZ i EZAE bila je formiranje carinske unije u okviru Evropske ekonomske zajednice, smanjenje trgovinskih barijera u međusobnoj razmeni zemalja članica za formiranje zajedničke carinske politike prema trećim državama.

Rimski ugovor 25. mart 1957.

EVROPSKA EKONOMSKA ZAJEDNICA – EEZ

- ▶ Stvaranje zajedničkog evropskog tržišta šest zemalja EEZ postignuto je ukidanjem carina i drugih dažbina i такси u međusobnoj trgovini 1968. godine. Uz uvođenje zajedničke carinske tarife prema trećim državama zaokružen je projekat stvaranja carinske unije, a u javnosti i spoljnopolitičkoj komunikaciji EEZ je nazivana **Zajedničkim evropskim tržištem** narednih četvrt veka.

EVROPSKA EKONOMSKA ZAJEDNICA – EEZ

- ▶ Institucionalni okvir Evropske ekonomske zajednice koncipiran je po uzoru na Evropsku zajednicu za uglj i čelik, uz određene razlike.
- ▶ Ingerencije Skupštine Evropske ekonomske zajednice bile su konsultativne i kontrolne u odnosu na Komisiju i Savet, dok je delatnost Suda bila kontrola sprovođenja ugovora i njihovo tumačenje.

EVROPSKA EKONOMSKA ZAJEDNICA – EEZ

- ▶ Saglasno ugovoru, mere carinske politike u poljoprivredi, pa i u industriji, uvedene su postepeno, a smanjivanje carinskih stopa u međusobnoj trgovini pozitivno je uticalo na rast proizvodnje i razmene država šestorice. Carinske povlastice činile su Evropsku ekonomsku zajednicu privlačnom za treće države, koje su izražavale želju za priključenjem.

Kriza Evropske ekonomske zajednice

- ▶ U vreme Šarla de Gola, Francuska se zalagala za konfederalnu evropsku zajednicu jakih i suverenih evropskih država. Kao posledica ovakvog političkog koncepta Francuzi su tražili da svoje odluke Savet ministara donosi jednoglasno, pa su rad Zajednice tokom 1965. godine blokirali neučestvovanjem u radu Saveta politikom tzv. „**prazne stolice**”.
- ▶ Prevažidena je usvajanjem principa jednoglasnog odlučivanja u Savetu ministara, što je u praksi značilo mogućnost svake države članice da u slučaju neslaganja sa predlogom odluke na istu stavi veto, ukoliko je ugrožen njen nacionalni interes što je usporilo način donošenja odluka.

Kriza Evropske ekonomske zajednice

Slika: **Šarl Andre Žozef de Gol** (*Charles André Marie Joseph de Gaulle*, 1890-1970) je bio veliki pobornik francusko-nemačke saradnje, ali je bio nevoljni Evropljanin koji se uvek okretao protiv nadnacionalne organizacije. *De Gol* je orkestrirao politiku „**prazne stolice**“, koja je, u suštini, značila mnogo za nadnacionalnost

Kriza Evropske ekonomske zajednice

- ▶ Francuska je, takođe, bila protiv ulaska Velike Britanije u EEZ i za samostalnu spoljnu odbrambenu politiku nezavisnu od Sjedinjenih Američkih Država, što je bio stav suprotan ostalim državama članicama Evropske zajednice.

Reforme Evropske zajednice

- ▶ Povodi za reformske procese bili su očigledni. Privreda Zajednice bila je u očitj krizi koja se manifestovala kroz pad produktivnosti, povećane troškove proizvodnje i smanjenje konkurentske sposobnosti u odnosu na kompanije u SAD i Japanu, čime je i ceo koncept integracije evropskih država doveden u pitanje.

Reforme Evropske zajednice

- ▶ Usledilo je prihvatanje ugovora o pristupanju **Velike Britanije, Irske i Danske**, dok su građani **Norveške** na referendumu odbili ulazak u Evropsku zajednicu, što nije donelo potrebne reforme.
- ▶ Deo institucionalnih reformi Evropske zajednice nagovešten je u „Izveštaju o Evropskoj uniji”. Kroz njega su ponovo aktuelizovani ciljevi predviđeni Osnivačkim ugovorima iz Rima, poput uspostavljanja jakih institucija Zajednice, razvoja i unapređenja zajedništva kroz sprovođenje aktivnosti u svim oblastima političkog, privrednog i drugog delovanja.

Reforme Evropske zajednice

- ▶ Razvoju zajedništva doprineli su i praktični politički potezi šefova država i vlada Zajednice. Oni su 1974. godine osnovali, tj. Ozvaničili Evropski savet, kao organ Zajednice koji se održava najmanje dva puta godišnje. Zadatak Evropskog saveta, koji je praktično samit šefova država i/ili vlada država članica Evropske zajednice je utvrđivanje političkih smernica razvoja i ubrzanja integracionih procesa Zajednice.

Reforme Evropske zajednice

- ▶ Na ekonomskom planu trebalo je okončati realizaciju koncepta jedinstvenog tržišta. Te mere su predviđene takozvanom „Belom knjigom” iz 1985. godine. Ovaj program je usmeren na podsticanje ponude, uvećanju konkurentnosti roba i usluga i faktora proizvodnje Evropske zajednice, uklanjanju nekarinskih barijera i stvaranju pravog i homogenog unutrašnjeg tržišta bez granica. Program nije bio sam sebi cilj, već korak ka drugom, hitnijem cilju, ekonomskoj i političkoj uniji.

Politika širenja Evropske zajednice

- ▶ Treće proširenje i svojstvo države članice Evropske zajednice **Grčka** je ostvarila 1. januara 1981. godine.
- ▶ Četvrto proširenje Evropske zajednice izvršeno je 1986. godine. Tada su „Evropi deseterice” pristupile Španija i Portugal.
- ▶ **Evropska zajednica je trećim i četvrtim proširenjem promenila svoju političku viziju u drugi plan stavila ekonomske faktore integracije.**

Politika širenja Evropske zajednice

- ▶ „Evropa dvanaestorice” donela 17.02. 1986. godine jedinstveni evropski akt, koji je pravnu validnost stekao 1. januara 1987. godine.

Jedinstveni evropski akt (JEA)

- ▶ Jedinstveni evropski akt je verifikovao političke ambicije Zajednice, u sferi ekonomije nastavio reformski proces, a u domenu institucionalnog prava Zajednice utvrdio trase jačanja nadnacionalnih elemenata u odlučivanju i izboru njenih organa.
- ▶ Na taj način dobri efekti su postignuti stvaranjem carinske unije država članica i povećanjem robne razmene kao rezultat politike slobode trgovine roba, usluga, kapitala.
- ▶ Međutim, institucionalne prepreke su bile i dalje prisutne zbog razlika u propisima.

Jedinstveni evropski akt (JEA)

- ▶ Putem JEA, **Parlament je**, pored Evropske komisije, postao **drugi organ** Zajednice sa supranacionalnim elementima.
- ▶ Sa druge strane, **ovlašćenja Evropskog parlamenta** su Jedinstvenim evropskim aktom proširena po nizu pitanja po kojima je, po osnivačkim ugovorima, on bio konsultativni organ Saveta ministara.
- ▶ **Mišljenje Evropskog parlamenta** takođe je, po JEA, obavezno i kod donošenja odluka Saveta ministara.

Jedinstveni evropski akt (JEA)

- ▶ Važno je napomenuti da usvajanjem Jedinstvenog evropskog akta, **saglasnost Parlamenta postaje neophodan uslov i za zaključivanje sporazuma o prijemu nove države članice i drugih važnih međunarodnih sporazuma** koji se zaključuju sa trećim državama ili međunarodnim organizacijama.

Političke i pravosudne reforme

- ▶ **JEA** je doneo i pravnu verifikaciju odnosno osnov za delovanje Evropskog saveta.
- ▶ **JEA** je značajno ograničio jednoglasnost u donošenju odluka Saveta ministara, koji je do tada neretko blokirao sistem odlučivanja čineći Zajednicu inertnom i nedovoljno efikasnom.
- ▶ **JEA** je predvideo osnivanje Prvostepenog suda, koji zajedno sa Evropskim sudom pravde čini pravosudni sistem Evropske zajednice.

ŠTA MISLITE?

- ▶ Da li idemo prilično brzo po pitanju novog gradiva?

IDEMO

HVALA NA PAŽNJI!